

THÔNG TIN - BÌNH LUẬN

Hội thảo

“Phát triển Tạp chí Khoa học trong các trường đại học: Giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội”

Nguyễn Thùy Vinh*

*Bộ phận Tạp chí - Xuất bản, Trường Đại học Kinh tế,
Đại học Quốc gia Hà Nội, 144 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam*

Nhận ngày 01 tháng 3 năm 2011

Tóm tắt. Tạp chí khoa học có vai trò đặc biệt quan trọng đối với các trường đại học trong giai đoạn hiện nay, không chỉ là cơ quan ngôn luận về khoa học mà còn là diễn đàn cho các giảng viên, nhà khoa học công bố, trao đổi kết quả nghiên cứu, là thước đo uy tín khoa học cho nhà trường. Nhằm tăng cường hơn nữa vai trò của tạp chí khoa học trong các trường đại học, Trường Đại học Kinh tế - Đại học Quốc gia Hà Nội (Trường ĐHKHT - ĐHQGHN) đã tổ chức Hội thảo “Phát triển Tạp chí Khoa học trong các trường đại học: Giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học ĐHQGHN”. Những tham luận, ý kiến đóng góp của đông đảo đại biểu tham dự Hội thảo đã mở ra một hướng đi mới hiệu quả, tích cực hơn cho sự phát triển bền vững của một tạp chí khoa học trong xu hướng toàn cầu hóa.

Hội thảo đã thu hút được sự tham dự đại diện các Tạp chí chuyên ngành kinh tế của các trường đại học, viện nghiên cứu; đại diện Chương trình Fulbright tại Hà Nội; các đối tác - cộng tác viên, cán bộ, giảng viên, sinh viên Trường ĐHKHT.

Được thành lập trên cơ sở tách từ Chuyên san Kinh tế - Luật thuộc Tạp chí Khoa học ĐHQGHN ngày 08/8/2008, tính đến năm 2011, Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh đã bước sang năm hoạt động thứ ba. Chuyên san Kinh tế

và Kinh doanh đã khẳng định được những bước tiến mới về vai trò và chất lượng của một ấn phẩm khoa học, xứng đáng là diễn đàn trao đổi về học thuật chuyên sâu, nơi công bố những công trình nghiên cứu của các tác giả trong và ngoài nước nhằm phục vụ công tác giảng dạy, học tập, nghiên cứu trong các lĩnh vực kinh tế và quản trị kinh doanh. Trước những biến đổi lớn trên thế giới và trong nước, Chuyên san luôn cố gắng thực hiện tốt sứ mệnh là một diễn đàn khoa học của các nhà khoa học, nhà nghiên cứu, các giảng viên.

Tuy nhiên, so với bề dày hơn 25 năm hoạt động của Tạp chí khoa học - Đại học Quốc gia Hà Nội thì Chuyên san chưa thật sự phát huy tối

*ĐT: 84-915188162
E-thuyvinhnguyen88@gmail.com

đa nguồn lực và tiềm lực, chưa được các nhà khoa học biết đến rộng rãi, mạng lưới cộng tác viên chưa duy trì được liên tục và thường xuyên, quy trình xuất bản chưa thật sự chuyên nghiệp, chất lượng bài viết chưa đồng đều... Ngoài ra, hoạt động của Hội đồng biên tập, tiềm lực cán bộ, cơ sở vật chất còn nhiều bất cập khiến chất lượng của Chuyên san còn bị hạn chế. Do đó, việc tổ chức Hội thảo “Phát triển tạp chí khoa học trong các trường đại học: Giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học ĐHQGHN” là cần thiết, có ý nghĩa quan trọng. Hội thảo góp phần nâng cao hàm lượng khoa học và tính ứng dụng thực tiễn của Chuyên san nói riêng và các tạp chí khoa học nói chung. Đây cũng là tiền đề quan trọng để Trường ĐHKT chuẩn bị các điều kiện để xây dựng đề án nâng cấp Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh đạt chuẩn quốc tế, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và nghiên cứu của Trường Đại học Kinh tế nói riêng và khối các trường kinh tế - kinh doanh nói chung trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay.

Xuất phát từ mục đích đó, các đại biểu tham dự Hội thảo đã có những bài tham luận, gợi mở những giải pháp quan trọng đảm bảo cho sự tồn tại và phát triển của một tạp chí khoa học nói chung và Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh nói riêng.

Với tham luận “Phát triển tạp chí khoa học trong các trường đại học: Kinh nghiệm từ Tạp chí Kinh tế - Phát triển”, TS. Lê Quốc Hội, Phó Tổng Biên tập Tạp chí Kinh tế và Phát triển (Đại học Kinh tế Quốc dân Hà Nội) đã đề cập đến sự cần thiết của tạp chí khoa học, tiêu chuẩn quốc tế của tạp chí khoa học, chia sẻ kinh nghiệm phát triển hướng tới tiêu chuẩn quốc tế của Tạp chí Kinh tế và Phát triển.

Về sự cần thiết của tạp chí khoa học. Theo TS. Lê Quốc Hội, tạp chí khoa học thực sự cần thiết trong việc nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học của trường đại học trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế đối với giáo dục, đào tạo và nghiên cứu khoa học. Tạp chí khoa học còn là một kênh, phương tiện hữu

hiệu để quảng bá hình ảnh của trường đại học đến đông đảo công chúng.

Về tiêu chuẩn quốc tế của một tạp chí khoa học. Hiện tại, trên thế giới các tạp chí khoa học thường dựa trên hai tiêu chuẩn quốc tế làm mục tiêu hướng tới, đó là tiêu chuẩn ISI hoặc tiêu chuẩn Scopus. ISI là viện thông tin khoa học Mỹ chuyên nghiên cứu về các vấn đề thông tin khoa học, chuyên lựa chọn và công bố các tạp chí đạt chuẩn quốc tế theo các tiêu chí cụ thể. Theo đó, tiêu chuẩn ISI gồm các tiêu chí như: phát hành đều đặn đúng hạn về thời gian và thực hiện ở nhiều nước trên thế giới; hình thức được trình bày theo chuẩn khoa học (tên bài, tóm tắt, từ khóa, danh mục tài liệu tham khảo, thông tin của tác giả...) và có chất lượng in ấn cao; ngôn ngữ tiếng Anh là ngôn ngữ chuẩn chung; đảm bảo tính quốc tế thể hiện ở thành phần hội đồng biên tập, người phản biện, tác giả, độc giả; công tác xét duyệt: được phản biện kín và đánh giá một cách khách quan...

Bên cạnh đó là tiêu chuẩn Scopus. Scopus là một bộ phận của Elsevier - tập đoàn xuất bản hàng đầu thế giới, cung cấp một cơ sở dữ liệu đồ sộ về trích dẫn/tóm lược, nguồn các bài báo/tài liệu khoa học đã được phản biện. Bao gồm các tiêu chí như: có tiêu đề và tóm lược tiếng Anh; đáp ứng thời hạn xuất bản đúng như cam kết với tần suất phát hành tối thiểu một số mỗi năm; tổng thể chất lượng tạp chí phải tốt và đánh giá dựa trên nhiều yếu tố (ảnh hưởng của tạp chí trong ngành, danh tiếng của nhà xuất bản, sự đa dạng về tác giả, thành viên hội đồng biên tập, mức độ nhận biết về tạp chí qua Tổng biên tập có uy tín, mức độ trích dẫn, sự sẵn có về nội dung trực tuyến...).

TS. Lê Quốc Hội thẳng thắn thừa nhận: Mặc dù chất lượng bài viết của Tạp chí Kinh tế và Phát triển được đánh giá khá cao, được Hội đồng chức danh Giáo sư nhà nước xếp loại cao nhất trong tính điểm công trình, được các nhà nghiên cứu trong nước sử dụng và trích dẫn nhiều, tuy nhiên, chất lượng của Tạp chí còn khoảng cách khá xa so với tiêu chuẩn quốc tế: cấu trúc bài viết theo nhiều kiểu; phân tồng quan nghiên cứu và trích dẫn các nghiên cứu

khác còn mờ nhạt; phương pháp nghiên cứu chính là phương pháp định tính. Việc sử dụng phương pháp định lượng và phần mềm thống kê có tăng lên nhưng chưa nhiều; nội dung chưa đảm bảo tính chặt chẽ, độ tin cậy và tính khoa học cao. Ngoài ra, Hội đồng biên tập của Tạp chí đã tập hợp được đông đảo các nhà khoa học đầu ngành thuộc nhiều lĩnh vực khoa học kinh tế ở trong nước, song vẫn chưa có thành viên nào trong Hội đồng biên tập từ nước ngoài, chưa có biên tập viên chuyên về tiếng Anh và vai trò của các cộng tác viên là các nhà khoa học nước ngoài còn rất mờ nhạt...

Trên cơ sở phân tích những ưu điểm cũng như những mặt còn tồn tại từ Tạp chí Kinh tế và Phát triển, TS. Lê Quốc Hội chia sẻ sáu vấn đề cốt yếu để tạp chí phát triển tốt, tiệm cận được với tiêu chuẩn quốc tế: (i) mỗi tạp chí cần xây dựng cho mình một hội đồng biên tập, tư vấn và phản biện tốt (lựa chọn các thành viên hội đồng biên tập là những nhà khoa học có uy tín và có chuyên ngành phù hợp với những lĩnh vực chính của tạp chí; mời các nhà khoa học đang là thành viên hội đồng biên tập của các tạp chí có uy tín trong nước và nước ngoài tham gia; phân công các thành viên ban biên tập đặc trách tổ chức khâu biên tập theo từng lĩnh vực tương ứng; phát huy tiềm năng cá nhân của các thành viên hội đồng biên tập trong khâu phản biện, tìm kiếm và kêu gọi các bài viết tốt từ các nhà nghiên cứu); (ii) xây dựng quy trình, quy chế thẩm định bài viết chặt chẽ; (iii) thực hiện chính sách thu hút các bài viết có hàm lượng khoa học cao thông qua việc vận động các nhà nghiên cứu có uy tín gửi bài cộng tác và trả một mức nhuận bút xứng đáng; (iv) tăng cường công tác quảng bá, giới thiệu Tạp chí bằng cách gửi tạp chí thường xuyên đến những địa chỉ quan trọng, có nhiều ảnh hưởng như thư viện của các trường đại học, các cơ sở nghiên cứu kinh tế trong nước và quốc tế, lãnh đạo của các Bộ, ban ngành, địa phương; (v) mở rộng hợp tác với các cơ quan phát hành bằng cách đăng ký phát hành tạp chí qua cơ quan đó, xây dựng website riêng của Tạp chí; (vi) cần có sự quan tâm và hỗ trợ mạnh mẽ từ lãnh đạo nhà trường và các cơ quan nhà nước.

PGS.TS. Đinh Phi Hồ - Phó Tổng Biên tập Tạp chí Phát triển Kinh tế Trường Đại học Kinh tế Thành phố Hồ Chí Minh, cho rằng: Một trong những nhiệm vụ quan trọng của các trường đại học là nghiên cứu khoa học vì nó góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, thực hiện sứ mạng và trách nhiệm của nhà trường đối với công cuộc xây dựng và hiện đại hóa đất nước. Trong hoạt động nghiên cứu khoa học, bài báo khoa học đóng một vai trò hết sức quan trọng, là chỉ dấu xác nhận độ tin cậy và uy tín của một công trình nghiên cứu khoa học. Như vậy, vai trò của tạp chí khoa học trong một trường đại học rất quan trọng. Đó là thước đo, công cụ kiểm định chất lượng, người gác cổng của những công trình nghiên cứu khoa học chuẩn mực, hơn nữa còn đóng vai trò bả đỡ cho những ý tưởng mới, tìm tòi, sáng tạo tri thức và giải pháp mới; là nơi lưu trữ, nguồn cung cấp những thông tin, nghiên cứu khoa học có giá trị, được kiểm định và sàng lọc, dùng làm tư liệu tham khảo cho các công trình nghiên cứu kế tiếp; qua đó thúc đẩy, kích thích động cơ nghiên cứu, tìm kiếm, phát hiện sự thật về các hiện tượng, quy luật và các mối quan hệ cũng như đề xuất các giải pháp có ích vì mục tiêu cải thiện và phát triển cuộc sống con người; là tấm gương phản ánh hoạt động nghiên cứu, học thuật của trường đại học, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, hoàn thành mục tiêu, sứ mạng và trách nhiệm của trường đại học đối với cộng đồng và xã hội; góp phần hoàn thiện năng lực và chất lượng nghiên cứu của giảng viên, bồi dưỡng và chuẩn bị những kỹ năng, điều kiện và chuẩn mực cần thiết để hội nhập với cộng đồng nghiên cứu khoa học của khu vực và nâng cao được uy tín và thanh danh của nhà trường.

Tuy nhiên, PGS.TS. Đinh Phi Hồ nhận thấy rằng hoạt động của các tạp chí khoa học trong nước còn nhiều hạn chế nên chưa làm tốt vai trò cầu nối để các nhà nghiên cứu Việt Nam giới thiệu các công trình nghiên cứu của mình trong khu vực và thế giới; học giả chưa tiếp cận được với các chuẩn mực quốc tế nên số lượng bài báo khoa học của Việt Nam trên các tạp chí khoa

học quốc tế rất thấp so với các nước trong khu vực; và nhiều bài báo dù có giá trị khoa học nhưng vẫn bị từ chối đăng; vẫn còn nhiều giảng viên chưa biết cách chuyển tải công trình nghiên cứu khoa học của mình thành một bài báo khoa học đúng với chuẩn mực quốc tế. Hơn nữa, nhiều tạp chí khoa học của các trường chưa nâng cao được hiệu quả của cơ chế phản biện vì chưa đánh giá đúng mức tầm quan trọng của một bài báo khoa học và chưa quen thuộc với cách đánh giá và kiểm tra nghiêm ngặt một bài báo khoa học, vốn mất nhiều thời gian và công sức.

Để nâng cao chất lượng, phát huy vai trò của một tạp chí khoa học, PGS.TS. Đinh Phi Hồ đã đưa ra những gợi ý hữu ích xuất phát từ việc khái quát tổng quan tình hình của Tạp chí Phát triển Kinh tế. *Thứ nhất*, lãnh đạo nhà trường cần phải đánh giá đúng vai trò chức năng của tạp chí, đầu tư con người, phương tiện và ngân sách đúng mức để tạp chí hoạt động. *Thứ hai*, cần quán triệt nhận thức rằng đầu tư cho phát triển tạp chí nên xem như chi đầu tư thương hiệu của nhà trường. *Thứ ba*, xây dựng một môi trường nghiên cứu khoa học lành mạnh, độc lập, thuận lợi và hấp dẫn và khơi dậy sự đam mê sáng tạo nghiên cứu của đội ngũ giảng dạy trong trường. *Thứ tư*, đẩy mạnh hoạt động nghiên cứu khoa học bằng các hình thức, biện pháp thiết thực như hỗ trợ tài chính, gia tăng cơ hội thăng tiến, khen thưởng vật chất và tinh thần (tổ chức các sinh hoạt câu lạc bộ, mở lớp bồi dưỡng kỹ năng nghiên cứu và viết báo khoa học; khuyến khích giảng viên học ngoại ngữ để nâng cao khả năng viết và gửi bài báo khoa học cho các tạp chí nước ngoài). *Cuối cùng* là tăng cường liên kết hợp tác giữa các tạp chí khoa học chuyên ngành trong và ngoài nước, đồng thời có chính sách và quan hệ tốt để thu hút được các chuyên gia phản biện có uy tín trong và ngoài nước.

Theo PGS.TS. Nguyễn Hữu Đạt - Tổng Biên tập Tạp chí Nghiên cứu Kinh tế, Viện Khoa học Xã hội Việt Nam: “Các bài báo khoa học được đăng tải trên các tờ tạp chí khoa học hiện nay chính là sản phẩm thể hiện năng lực

khoa học của một quốc gia”. Nhận định này đã khái quát hóa cao độ vai trò cũng như sứ mệnh to lớn của tạp chí khoa học trong giai đoạn hiện nay, cần không ngừng nâng cao chất lượng, uy tín để có thể tham gia vào làng tạp chí khoa học thế giới trong bối cảnh mở cửa hội nhập quốc tế. Để làm được điều đó, đòi hỏi các tạp chí khoa học cần giữ vững tôn chỉ mục đích, hoàn thành nhiệm vụ chính trị được giao; chú trọng nâng cao chất lượng tạp chí gắn với đáp ứng nhu cầu thực tiễn, nỗ lực vươn lên trở thành tạp chí của giới kinh tế; luôn quan tâm đến công tác phát hành, phát triển mạng lưới, đẩy mạnh xã hội hóa tạp chí...

Các đại biểu khác cũng có những ý kiến chia sẻ tâm huyết, sâu sắc đối với sự phát triển của một tạp chí khoa học. Hầu hết các ý kiến phát biểu, chia sẻ tại hội nghị đều khẳng định vai trò quan trọng, không thể thiếu của tạp chí khoa học trong các trường đại học, đặc biệt là đối với đơn vị Trường Đại học Kinh tế vốn có chiến lược phát triển theo định hướng nghiên cứu.

Ghi nhận những ý kiến đóng góp của các đại biểu, PGS.TS. Nguyễn Hồng Sơn - Hiệu trưởng Trường Đại học Kinh tế, Trưởng ban Biên tập Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh - Tạp chí Khoa học ĐHQGHN đã khẳng định: Những gợi ý của các chuyên gia, các nhà khoa học là vô cùng hữu ích đối với sự phát triển của Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh. Theo ông, để tạp chí khoa học thực sự phát huy được vai trò của mình, cần có năm điều kiện cơ bản để phát triển tạp chí trong tương lai. Đó là:

Thứ nhất, Ban lãnh đạo Nhà trường cần đặc biệt quan tâm và tìm kiếm, xây dựng một cơ chế hoạt động phù hợp cho tạp chí trước xu thế hội nhập quốc tế hiện nay;

Thứ hai, Hội đồng biên tập, Ban biên tập cần xây dựng một quy trình thẩm định, đánh giá bài viết khoa học và nghiêm túc;

Thứ ba, tăng cường xây dựng hai mối quan hệ kết nối trọng tâm đó là: sự kết nối giữa các tờ tạp chí và giữa tạp chí với hoạt động thực tiễn. Đây chính là quá trình xây dựng mạng lưới

E-Journal, kết nối trực tuyến thông tin, tạp chí trên toàn cầu;

Thứ tư, xây dựng hệ thống website của tạp chí, tạo thêm nhiều kênh thông tin giữa bạn đọc - tạp chí, góp phần xã hội hóa tạp chí khoa học trong các trường đại học.

Thứ năm là cần tăng cường hỗ trợ tài chính và cơ sở vật chất từ phía Nhà nước, các trường đại học và các bên liên quan, trong đó cố gắng tìm kiếm phương thức tự chủ một phần.

Trường ĐHKT - ĐHQGHN đang hướng tới mục tiêu chiến lược tổng thể năm 2020 “trở thành đại học theo định hướng nghiên cứu hàng đầu ở Việt Nam, được xếp hạng ngang tầm với một số đại học tiên tiến trong khu vực Đông Nam Á”, vì thế hoạt động nghiên cứu ngày càng được quan tâm và đổi mới cả về nội dung và hình thức, đóng vai trò hết sức quan trọng nhằm nâng cao chất lượng đào tạo ở bậc đại học, cao đẳng nói chung. Là một phương tiện truyền thông về học thuật, tạp chí khoa học có sức ảnh hưởng quyết định đối với hoạt động khoa học, đặc biệt trong môi trường giáo dục đại học hiện nay. Hiện nay, Trường ĐHKT đang chuẩn bị các điều kiện để xin phép Đại học Quốc gia Hà Nội xây dựng đề án nâng cấp Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh mang đẳng

cấp quốc tế. Hội thảo lần này nằm trong chuỗi các hoạt động để thực hiện mục tiêu trên, đồng thời tìm ra hướng đi mới, một hướng mở cho Chuyên san trong tương lai.

Tài liệu tham khảo

- [1] Lê Quốc Hội (2011), “Nâng cao chất lượng tạp chí khoa học ở các trường đại học: thực trạng và kinh nghiệm từ tạp chí Kinh tế và Phát triển”, Kỷ yếu Hội thảo “Phát triển Tạp chí Khoa học trong các trường đại học: giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội”.
- [2] Đinh Phi Hồ (2011), “Kinh nghiệm của Tạp chí Phát triển Kinh tế trường Đại học Kinh tế TP.Hồ Chí Minh và vấn đề nâng cao vai trò của tạp chí khoa học trong trường đại học”, Kỷ yếu Hội thảo “Phát triển Tạp chí Khoa học trong các trường đại học: giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội”.
- [3] Nguyễn Hữu Đạt, (2011) “Mấy nét về quá trình hình thành, phát triển của Tạp chí Nghiên cứu Kinh tế và một số kinh nghiệm”, Kỷ yếu Hội thảo “Phát triển Tạp chí Khoa học trong các trường đại học: giải pháp cho Chuyên san Kinh tế và Kinh doanh thuộc Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội”.
- [4] <http://www.vnu.edu.vn>
- [5] <http://www.ueb.edu.vn>

Workshop on “Developing scientific journals in universities: Resolutions for the Serial Economics and Business of the Journal of Science of Vietnam National University, Hanoi”

Nguyen Thuy Vinh

*Center for Journal and Publishing, University of Economics and Business,
Vietnam National University, Hanoi, 144 Xuan Thuy, Cau Giay, Hanoi, Vietnam*

Abstract: Scientific journals are particularly important for universities. They are either a scientific speaking organ and a forum for lecturers and scientists to announce and exchange research findings, and a tool to measure the scientific prestige of a university. In order to further increase the role of scientific journals for universities and colleges nationwide, the University of Economics and Business

- VNU hosted a workshop entitled: Developing scientific journals in universities: “Resolutions for the Serial Economics and Business of the Journal of Science VNU”. The presentations and comments from the participants attended the workshop opened a new, effective and active way for the sustainable development of a scientific journal published by universities in the globalization trend.